

Азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығына прокурорлық қадағалауды ұйымдастыру туралы Нұсқаулықты бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2006 жылғы 27 маусымдағы N 37 Бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2006 жылғы 14 шілдеде тіркелді. Тіркеу N 4295. Күші жойылды - Қазақстан Республикасының Бас Прокурорының 2010 жылғы 12 тамыздағы N 46 бұйрығымен

Күші жойылды - Қазақстан Республикасының Бас Прокурорының 2010.08.12 N 46 бұйрығымен.

Азаматтардың, мемлекеттің және заңды тұлғалардың конституциялық пен өзге заңдар қорғайтын құқықтарын, бостандықтарын және мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету және азаматтық сот ісін жүргізудің заңдылығына прокурорлық қадағалаудың тиімділігін арттыру мақсатында "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 11, 18-баптарын басшылыққа алып, **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Ұсынылып отырған азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығына прокурорлық қадағалауды ұйымдастыру туралы Нұсқаулық бекітілсін.

2. Осы бұйрық пен азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығына прокурорлық қадағалауды ұйымдастыру туралы Нұсқаулықты Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеу үшін азаматтық және әкімшілік істер бойынша сот актілері мен атқару өндірісінің заңдылығын қадағалау департаменті (Т.Ержанов) шаралар қолдансын.

3. Бұйрық Бас әскери прокурорға, облыстық, қалалық, аудандық және оларға теңестірілген прокурорларға жіберілсін.

4. Бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының осы салаға жетекшілік ететін орынбасарына жүктелсін.

5. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының келесі бұйрықтарының күші ж о й ы л д ы д е п т а н ы л с ы н :

1) 2002 жылғы 27 желтоқсандағы 76 санды "Азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығына прокурорлық қадағалау туралы" Нұсқаулықты бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілердің Мемлекеттік тіркеу тізілімінде 2167 с а н ы м е н т і р к е л г е н) ;

2) 2004 жылғы 19 мамырдағы 29 санды "Азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығына прокурорлық қадағалау туралы" Нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2002 жылғы 27 желтоқсандағы 76 санды бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы"

(нормативтік құқықтық актілердің Мемлекеттік тіркеу тізілімінде 2866 санымен тіркелген).

6. Осы бұйрық Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткен күннен бастап қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының
Бас Прокуроры
2-сыныпты мемлекеттік

әділет кеңесшісі

Қазақстан Республикасы
Бас Прокурорының
2006 жылғы 27 маусымдағы
37 санды бұйрығымен

БЕКІТІЛГЕН

Азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығына прокурорлық қадағалауды ұйымдастыру туралы НҰСҚАУЛЫҚ

1. Осы Нұсқаулық Қазақстан Республикасының Конституциясына, Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексіне, Қазақстан Республикасының "Прокуратура туралы" Заңына және азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығына прокурорлық қадағалауды жүзеге асырудың тәртібін белгілейтін өзге де заң актілеріне сәйкес әзірленген. Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 26-тарауымен реттелетін қатынастарға қолданылмайды.

2. Қазақстан Республикасы Конституциясының 83-бабына сәйкес азаматтардың, мемлекеттің және заңды тұлғалардың конституциялық, өзге де заңдар қорғайтын құқықтарын, бостандықтарын және мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету, азаматтық заңнаманың негізі - сот әділдігін жүзеге асырудың қағидаларын бұлжытпай сақтауы азаматтық сот ісін жүргізудің заңдылығына прокурорлық қадағалаудың міндеті болып табылады.

3. Әкімшілік және азаматтық істер бойынша сот қаулылары мен атқару өндірісінің заңдылығын қадағалау Департаменті (әрі қарай Департамент), Бас әскери прокурор, облыстық, Астана мен Алматы қалаларының прокурорлары, қала, аудан және оларға теңестірілген прокурорлар азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығын тұрақты және тиімді қадағалауды, өз бастамасымен және басқа да тұлғалардың бастамасымен қозғалған азаматтық істерді сотта қарау кезінде қатысуды, сот актілерінің заңдылығын тексеріп, олар заңсыз болған жағдайда наразылық келтіруді, азаматтық істерді қарау кезінде соттың іс жүргізу

мерзімін сақтауын тексеруді, азаматтық істердің сотта жүргізілуіне қадағалаудың жағдайына тұрақты талдау жасауды қамтамасыз етеді.

Көлік прокурорларының ведомстволық бағыныштылығына жататын азаматтық істерді сотта қарауға тағайындаған кезде оларға қатысу және кейінгі қадағалауды жүзеге асыру осы соттың мекен-жайы бойынша орналасқан көлік прокурорларына жүктеледі. Егер көлік прокурорларының ведомстволық бағыныштылығына жататын азаматтық істерді тағайындаған соттың мекен-жайы бойынша көлік прокуратуралары орналаспаған болса, аймақтық прокурорлар осы Нұсқаулықтың талаптарына сәйкес сотта қатысуды қамтамасыз ету үшін ол туралы көлік прокурорларына дер кезінде хабарлайды, ал көлік прокурорлары сотқа келмеген жағдайда, бірінші сатыдағы сотқа қатысу және апелляциялық тәртіпте қадағалауды жүзеге асыру тиісті аймақтық прокурорларға жүктеледі. Бұдан кейін осы істер бойынша қабылданған сот актілерінің заңдылығын қадағалау тәртібінде тексеруді тиісті көлік прокурорлары жүзеге асырады. Соттарда қаралған істер бойынша аймақтық және көлік прокурорлары тоқсан сайын салыстырып, анықтау есебін жүргізеді.

4. Прокурор міндетті түрде заңда көзделген, сот немесе жоғары тұрған прокурорлар қажет деп тапқан, прокурордың бастамасы бойынша қозғалған, мемлекеттің мүддесіне қатысты, денесі мен ақыл-есінің кемістігінен өзінің мүддесін сот арқылы қорғау құқығын жүзеге асыра алмайтын азаматтардың, кәмелетке толмағандардың (алимент өндіру туралы істерді қоспағанда) құқықтары мен мүдделеріне қатысты, мемлекеттік басқару органдары мен лауазымды тұлғалардың шешімдеріне және іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) арыздану, азаматты тұрғын үйден басқа үй-жай берместен шығару, жұмысқа қайта орналастыру, азаматтың өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеу туралы сотта қаралатын істер бойынша іс жүргізуге қатысып, қорытынды береді.

Сонымен қатар, мемлекет мүддесіне қатысты істердің санатына, мемлекеттік кәсіпорындардың көрсеткен қызметтері үшін тұтынушылардан берешек сомаларын өндіру туралы даулар бойынша азаматтық істерді қоспағанда, тараптары мемлекеттік органдар, мемлекеттік мекемелер және кәсіпорындар болып табылатын барлық істер жатады.

Прокурорлар осы тармақтың бірінші абзацында атап көрсетілген істер санатына қатысы жоқ азаматтық істерге прокуратура басшысының нұсқауы бойынша қатысады.

Мамандандырылған ауданаралық экономикалық соттың бірінші сатыдағы сот мәжілісіне қатысу, соттарда басқа прокурорлардың талаптарын қарауды қоспағанда, осы соттардың мекен-жайы бойынша орналасқан прокурорларға жүктеледі. Мамандандырылған ауданаралық экономикалық соттарда басқа прокурорлардың талаптарын қарау барысында істі бірінші сатыда қарау кезінде

іске қатысуды облыстық немесе оларға теңестірілген прокуратуралардың тиісті бөлімдерінің қызметкерлері қамтамасыз етеді. Астана және Алматы қалаларында мамандандырылған ауданаралық экономикалық сот актілерінің заңдылығын қадағалауды іске асырудың тәртібін Астана және Алматы қалаларының прокурорлары анықтайды.

Әскери соттарда қаралатын азаматтық істерге қатысу осы соттардың мекен-жайы бойынша орналасқан әскери прокурорларға жүктеледі.

Ескерту. 4-тармаққа өзгерту енгізілді - ҚР Бас Прокурорының 2008.09.16 N 38 Бұйрығымен.

5. Азаматтық сот ісін жүргізудің барлық сатыларында, осы Нұсқаулықтың 4-бөлігінде көзделген және өз бастамасымен қатысатын істер бойынша прокурорлар өз ұстанымын тек іс құжаттарына, заң талаптарына қатаң негіздеп, оны жүйелі түрде қолдап, заңдылық, азаматтардың және заңды тұлғалардың заң мен сот алдындағы теңдігі, тараптардың бәсекелестігі мен тең құқықтылығы туралы принциптерді басшылыққа алады. Іс бойынша қорытынды берген кезде өз ұстанымын нормативті құқықтық актілер мен сотта зерттелген іс құжаттарына сүйеніп, анықтап дәлелдейді.

Азаматтық іспен танысқаннан кейін, нәтижесі прокурорға немесе осы салаға жетекшілік ететін орынбасарға алдын-ала баяндалады.

Қаралған іс бойынша заң бұзылған жағдайда қатысушы прокурор сот алдында лауазымды тұлғаға немесе ұйымға қатысты жеке ұйғару шығару туралы өтініш етеді. Анықталған заңды бұзу фактілері бойынша қосымша тексеріс жүргізу және кінәлі деп танылғандарды заңмен белгіленген жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешуге прокурорлар шара қолданады.

6. Прокурорлар азаматтық істер бойынша өндірісті тоқтату туралы сот ұйғаруларының заңдылығын тоқсан сайын тексеріп, заңдылық бұзушылығы анықталған жағдайда оларды жою үшін шаралар қолданады.

7. Прокурорлардың талаптары мен арыздары бойынша қозғалған істерге қай бөлімшенің бастамасы бойынша іс қозғалса, соның қызметкерлері бірінші сатыдағы сотта прокуратураның өкілдері ретінде қатысуды қамтамасыз етеді. Прокуратура органдары мен мекемелері жауапкер ретінде қатысатын істер бойынша жауапкердің өкілі ретінде қатысушы кандидатураларды тиісті прокуратуралар мен мекемелердің басшылары анықтайды.

Мұндай істерді қарау кезінде сот жарыссөзінен кейін жалпы істің мән-жайы бойынша прокурордың қорытындысы талап етілмейді.

Процесте бәсекелестікті қамтамасыз ету және апелляциялық мерзім ішінде аталған санаттағы істер бойынша заңсыз сот шешімдеріне шағымдану мен

наразылық келтіру жауапкершілігі осы қызметкерлерге жүктеледі.

Ескерту. 7-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Бас Прокурорының 2008.09.16 N 38 Бұйрығымен.

8. Прокурорлар осы Нұсқаулықтың 4-бөлігінде аталған және өз бастамасымен қатысқан істер бойынша сот тарапынан жіберілген қателіктерді заңсыз сот қаулыларына апелляциялық тәртіпте наразылық келтіру арқылы уақтылы жоюға шара қолданады. Апелляциялық наразылықты, тек Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 364-бабында белгіленген сот шешімінің күшін жоюдың не оны өзгертудің негіздемелері болған жағдайда ғана, және осы Кодекстің 335-бабының талаптарын сақтай отырып келтіреді.

Заң бұзушылық айқындалған жағдайда Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 6-бабының 3-тармағының талаптарына сәйкес прокурорлар судьяларды жауапкершілікке тарту жөнінде шаралар қолданады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының азаматтық істер жөніндегі алқасына апелляциялық (жеке) наразылық келтірген жағдайда оның көшірмесі бір мезгілде Департаментке жолданады.

9. Прокурорлар апелляциялық тәртіпте қаралатын барлық істерге қатысады (Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 350-ші бабының 2-тармағы). Апелляциялық сатыда қарауға тағайындалған азаматтық істерді зерттегеннен кейін негізделген қорытынды жасалып, оны осы салаға жетекшілік ететін орынбасар бекітеді.

Департамент прокурорлары Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының азаматтық істер жөніндегі алқасының барлық мәжілістеріне қатысады.

10. Сотта қаралған осы Нұсқаулықтың 4-бөлігінде көзделген істер бойынша сот шешімдерінің заңдылығы мен осы істер бойынша бұзылған сот шешімдерінің санынан есептелетін апелляциялық наразылық келтірудің тиімділігін ескере отырып, азаматтық сот ісін жүргізудегі прокурорлық қадағалау жағдайына баға беріледі.

Қадағалау қалпына баға берудің өлшемі ретінде апелляциялық наразылық келтірудің тиімділігі, жұмыс нәтижелеріне қанағаттандырылған және келтірілген (соның ішінде, қаралған, қайтарып алынған және қараусыз қайтарылған) наразылықтардың жалпы санының ара қатынасы негізінде баға берілетін, көлік және өзге мамандандырылған (әскерилерді қоспағанда) прокурорларға қолданылмайды.

11. Прокурорлардың жұмысының сапасы қанағаттандырылған апелляциялық, қадағалау наразылықтарының және келтірілген (соның ішінде, қаралған, қайтарып алынған және қараусыз қайтарылған) наразылықтардың жалпы

санының ара қатынасы негізінде, сондай-ақ апелляциялық шағымдардың негізінде бұзылған, прокурордың өз бастамасымен қатысқан істер бойынша қабылданған сот шешімдерінің жалпы санынан анықталады.

12. Прокурорлар облыстық және оларға теңестірілген соттардың қадағалау алқаларының барлық мәжілістеріне, тараптар мен басқа тұлғалардың қадағалау шағымдарын алдын ала қарау жөніндегі мәжілістерін қоспағанда, міндетті түрде қатысады (Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 398-бабының 1-тармағы). Қадағалау алқасында қарауға тағайындалған азаматтық істер зерттелгеннен кейін, нәтижесі бойынша негізделген қорытынды жасалып, оны осы салаға жетекшілік ететін орынбасар бекітеді.

Облыс, Астана, Алматы қалаларының және оларға теңестірілген прокурорлар Бас прокуратураның наразылықтарын облыстық және оларға теңестірілген соттардың қадағалау алқаларының мәжілістерінде білікті қолдап, қарау нәтижесі туралы Департаментке хабарлап, олардың көшірмелерін кідіріссіз жіберуді қамтамасыз етеді.

13. Прокуратура органдарына келіп түскен азаматтар мен заңды тұлғалардың өтініштері бойынша заңды күшіне енген сот актілерінің заңдылығын прокурорлар істерді талап ете отырып тексереді.

Өтінішті қанағаттандырусыз қалдырған жағдайда заңда белгіленген мерзім ішінде дәлелдеу қорытындысы жасалып, өтініш иесіне жауап беріледі. Қорытындыны облыс прокуроры (оған теңестірілген прокурор) не болмаса оның осы салаға жетекшілік ететін орынбасары, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының осы салаға жетекшілік ететін орынбасары бекітеді. Қадағалау тәртібінде наразылық келтіруге өкілетті адам, атап айтқанда облыс прокуроры немесе оған теңестірілген прокурор, және Бас Прокурордың осы салаға жетекшілік ететін орынбасары өтініш иелеріне берілетін жауаптарға қол қояды.

Тараптардың азаматтық іс бойынша қадағалау тәртібінде наразылық келтіру туралы өтінімдерін қарау кезінде мемлекеттік емес шаруашылық жүргізуші субъектілерінің арасындағы сот дауларына негізсіз араласуға жол берілмейді. Мемлекет мүддесіне қатысты емес азаматтық істер бойынша қадағалау тәртібіндегі наразылық тек соттар жіберген едәуір заң бұзушылықтар анықталған жағдайда (Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 387 бабы) және іс бойынша тарап жеке дербес қадағалау шағымын бергені, оны қадағалау сатысындағы соттың негізсіз қанағаттандырусыз қалдырғаны туралы мәліметтер бар болған жағдайда ғана келтіріледі.

Облыс, Астана, Алматы қалаларының және оларға теңестірілген прокурорлар істердің облыстық және оларға теңестірілген соттардың қадағалау алқаларының мәжілістерінде қаралғанына қарамастан, олардың юрисдикциясындағы соттар қабылдаған барлық сот актілеріне шағымдарды (өтінімдерді) қадағалау

тәртібінде қарауға міндетті. Наразылық келтіру үшін негіздемелер анықталған жағдайда Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасына заңсыз сот актілеріне наразылық келтіру туралы ұсыныс енгізіледі. Ұсыныс жасау туралы мәселені шешу кезінде олар Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 387-бабының 3-тармағының талаптары мен Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативті қаулыларын басшылыққа алады.

14. Азаматтық істердің сотта жүргізілуіне прокурорлық қадағалау мен сот әділдігін жүзеге асыру туралы ақпараттар, сондай-ақ осындай талдауларға негізделген азаматтық дауларды дұрыс шешу үшін нормативті құқықтық базаны жетілдіру жөнінде, прокурорлық қадағалауды ұйымдастыру туралы ұсыныстар Бас прокуратураға тоқсанына бір рет жолданады.

Өз қызметін жетілдіру мақсатында аймақтық прокурорлар және оларға теңестірілген прокурорлар өзекті категориялар бойынша және осы Нұсқаулықтың 4-бөлігінде көрсетілген азаматтық істердің сотта жүргізілуіне прокурорлық қадағалау тәжірибесін жүйелі түрде зерделейді және жинақтап қорытындылайды, талдау жасайды, олар бойынша ақпаратты (бақылау тәртібінде) жоғары тұрған прокурорларға жартыжылда бір рет жолдайды.

Аталған ақпараттар Бас прокуратураға есепті мерзім аяқталғаннан кейін келесі айдың 7-ші күніне дейін жіберіледі. Көрсетілген категориядағы істерді сотта қарау тәжірибесіне талдау жасаудың нәтижесі бойынша Бас прокуратура Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Пленарлық мәжілісінде қарауға ұсыныстар енгізуге құқылы.

Бағынышты прокурорлар ұйымдастыру-әдістемелік сипаттағы құжаттармен қамтамасыз етіледі, озық тәжірибе таратылады. Прокуратура қызметкерлерінің іскерлік және құқықтық біліктіліктерін жоғарылату жөнінде оқу-әдістемелік іс-шаралар жүйелі түрде жүргізіледі, прокурорлар сынақтан өткізіледі.

15. Азаматтық істер бойынша сот актілерінің заңдылығын қадағалау жөніндегі қызмет Қазақстан Республикасының "Прокуратура туралы" Заңының 27-бабының талаптарына сәйкес жариялылық негізінде жүзеге асырылады.

16. Департамент азаматтық істердің сотта жүргізілуіне қадағалау жұмысының тиімділігін жоғарылатуға мүмкіндік туғыза отырып, осы салада қадағалауды жүзеге асыру жөнінде төмен тұрған прокуратуралардың қызметіне басшылық пен бақылауды қамтамасыз етеді, Бас прокуратураның басқа құрылымдарымен, Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотымен, ғылыми және оқу мекемелерімен өзара байланыс іс-әрекеттерін жүзеге асырады.